

Història

Josep O'Callaghan: el tortosí que va avançar un segle el Nou Testament

El papiròleg i paleògraf va fer un descobriment en la identificació d'un papir amb repercussions mundials

MARINA PALLÁS CATURLA
TORTOSA

Un tortosí va ser el responsable d'avançar un segle la data del Nou Testament. És la història del pare jesuïta Josep O'Callaghan, cèlebre especialment per la identificació que va fer del papir 7Q5 (Cova 7/Qumran -a 13 km al sud de Jericó-/Papir 5) amb el text de Marc 6, 52-53.

El 1947 es van descobrir 25.000 fragments dels manuscrits més antics que s'han trobat de la Bíblia, a onze coves de Qumran, a 40 quilòmetres de Jerusalem. A la cova 7, el tortosí Josep O'Callaghan, papiròleg, escripturista i paleògraf, va fixar-se en el fragment 5 i, després de minuciosos estudis, va acabar fent una rebel·lació mundial: va situar aquell fragment on apareixien lletres gregues al Nou Testament i no a l'Antic Testament, de forma que va concloure que havia sigut escrit durant la primera meitat del segle I i no al llarg del segle II com sempre s'havia pensat.

«Es tractava de trossos molt petits, aquest era el problema de la identificació, que podien coincidir amb altres fragments. Hi havia altres passatges de l'Antic Testament que eren compatibles. Aquest va ser l'únic que es va trobar del Nou. No hi havia una certesa», explica al *Diari* Alberto Nodar, professor agregat de Filologia Grega de la Universitat Pompeu Fabra i president de l'Asociación Española de Papirologia.

La llengua en què es va escriure el Nou Testament és el grec, ja que aquest era la llengua de la cultura a tot el Mediterrani des de la conquesta d'Alexandre el Magne. «Malgrat tot, la seua hipòtesi de formar part del text de Marc 6, 52-53 no es pot afirmar. Podia ser-ho, sí, però després altres articles d'investigadors ho posaven en dubte», diu Nodar.

El fragment de papir en qüestió, que apel·lava a un llac després de l'episodi de la multiplicació dels pans i els peixos, era d'uns 3 centímetres, i aquesta va ser una de les principals crítiques

O'Callaghan estudiant els fragments de papir descoberts, en una imatge sense datar. FOTO: GRUP ENCICLOPÈDIA

amb què es va topar O'Callaghan. «Ell ho va defensar sempre, però, n'estava segur».

La prova que el papir 7Q5 s'hauria escrit al segle I dC és paleogràfica, ja que estava en un estil d'escriptura que es feia servir entre el segle II aC i el segle I dC.

El material del papir és original d'Egipte, on es feia servir des del tercer mil·lenni. Va arribar a Grècia cap al segle VII aC, i des d'allà es va estendre a la Mediterrània i a Roma. «Hi havia altres

materials com el pergami, la fusta o la pell, però el papir va ser molt comercialitzat a causa de ser econòmic, lleuger i còmode de transportar», detalla Nodar. La tinta, fins al segle IV dC estava feta a base de carbó vegetal.

O'Callaghan va rebre suports, com dels reconeguts papiròlegs Carsten Peter Thiede o Herber Hunger, però també moltes, moltes crítiques. El seu descobriment va generar un gran enrènou i polèmica, no tant entre els pa-

piròlegs sinó entre els religiosos. I és que la descoberta proporcionava arguments per a un nou significat de la fe, ja que avançar aquests sagrats textos un segle respecte la mort de Jesucrist significava que la font d'aquestes narracions podia ser més històrica. «Apropava molt la data d'escriptura amb el Jesús històric. El relat havia de ser més fidedigne, per tant. S'estudiava la composició del Nou Testament a partir de la tradició d'una narració, men-

Pare O'Callaghan Papiròleg de renom mundial

Josep O'Callaghan Martínez (Tortosa 1922- Sant Cugat del Vallès 2001) va ser escripturista, paleògraf i papiròleg. Jesuïta des del 1940, es va doctorar en filosofia i lletres a Madrid i en lletres clàssiques a Milà. Va ser professor de llengües bíbliques i de crítica textual del Nou Testament a la Facultat de Teologia de Catalunya i de papirologia grega a la Universitat de Barcelona i catedràtic de papirologia i paleografia grega al Pontificio Istituto Biblico de Roma. Fundador i director de la revista *Studia Papyrologica Castroriviana*, i de la sèrie *Estudis de Papirologia i Filologia Bíblica*. És autor de diversos llibres. Va fundar a Sant Cugat del Vallès un seminari de Papirologia amb un fons de més de 3.000 papirs (col·lecció Palau Ribes).

tre que ara podia ser el resultat d'una vivència. Podia ser una evidència que el Nou Testament no era només una composició literària sinó un registre. I això és una diferència gran», explica el professor.

Sembla que O'Callaghan només va viure a Tortosa durant la seua infància i la família va marxar de la ciutat per la Guerra Civil. El bibliista va morir a Sant Cugat del Vallès el 2001 i va deixar com a llegat una col·lecció de més de 3.000 textos i papirs que actualment es conserven a l'Arxiu Històric de la Companyia de Jesús.

En homenatge al centenari del seu naixement, el desembre de l'any passat la Universitat Pompeu Fabra i l'Asociación Española de Papirologia van organitzar unes jornades en el seu honor, per on van passar destacats experts en la matèria. El seu llegat continua viu i la seua descoberta, plenament actual.